

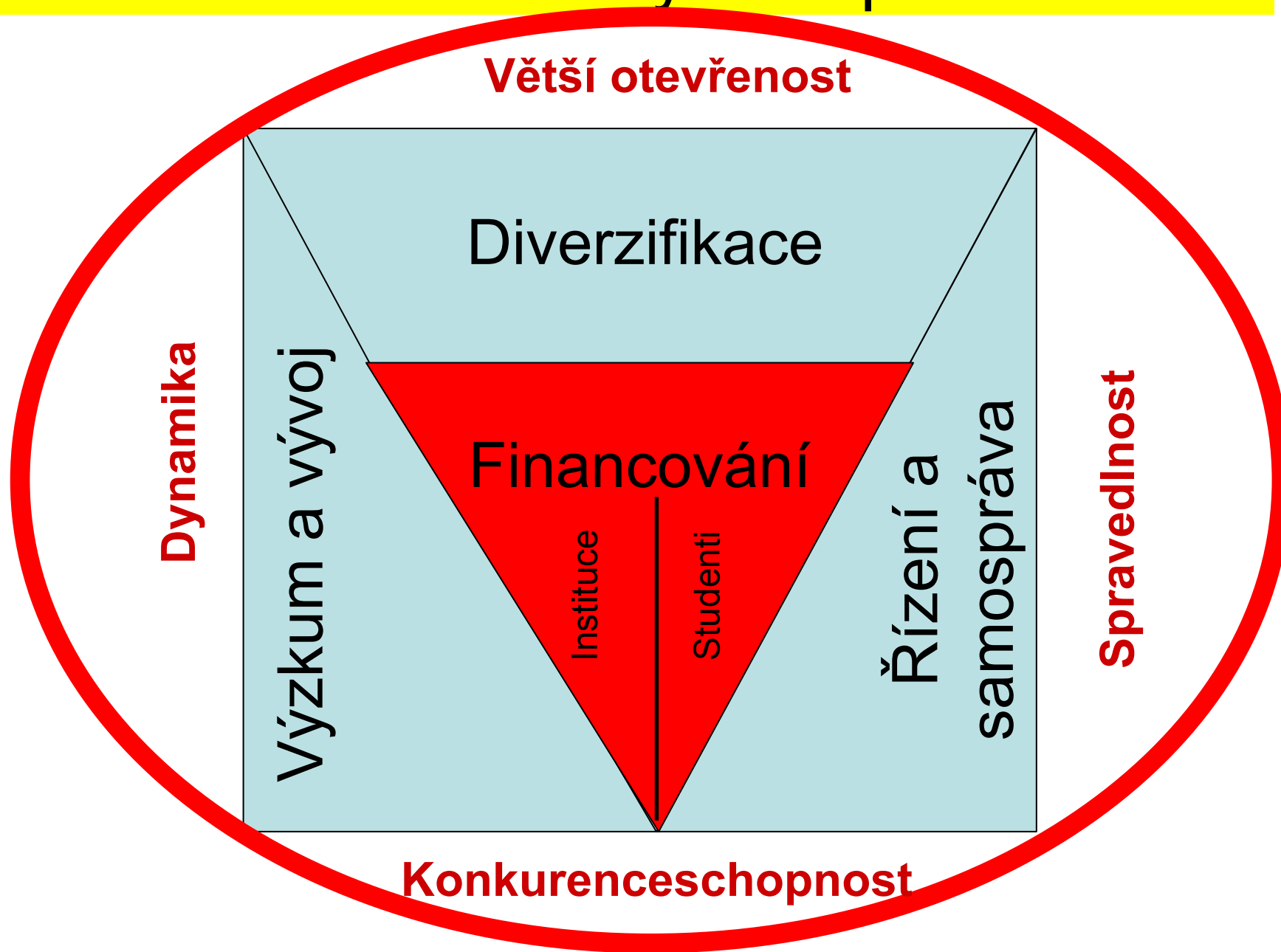
**Reakce na připomínky
k Bílé knize terciárního
vzdělávání vzešlé z veřejné
diskuse**

Tým BKTV

Průběh veřejné diskuse

- **Zahájení 12.5.2008** – Inovační fórum: „Jak dál v terciárním vzdělávání?“
- **Ukončení 15.9.2008.**
- **Písemná stanoviska hlavních partnerů** (RVŠ a SK RVŠ, ČR)
- **Další písemná stanoviska:** celkem 24 dokumentů:
www.msmt.cz/bila-kniha/pripominky-k-1-verzi-bile-knihy-terciarniho-vzdelavani
- **Diskuse v médiích:** www.msmt.cz/bila-kniha/ohlasy-z-tisku
- **Setkání a veřejné diskuse** (informace na www.msmt.cz):
 - **Studentské diskusní fórum k Bílé knize terciárního vzdělávání** (20.5. za účasti ministra O.Lišky)
 - **Veřejné setkání k Bílé knize terciárního vzdělávání se zástupci Univerzity Karlovy v Praze a filozofických fakult České republiky** (24.6. za účasti ministra O.Lišky)
 - **Seminář Rady vysokých škol k Bílé knize terciárního vzdělávání** (18.9.)
 - **Kulatý stůl s představiteli vnějších aktérů** (22.9.)

Podstata reformy: komplexnost

K připomínkám obecně

➤ **Velmi častá připomínka:**

BKTV není v předložených návrzích dostatečně konkrétní, vztahy mezi jednotlivými návrhy nejsou domyšleny na nižší úrovni obecnosti.

➤ **Reakce:**

Jde o nepochopení role BKTV. BKTV identifikuje hlavní problémy, navrhuje základní směry vývoje, nutné změny a možné nástroje. Konkrétní řešení budou navržena v rámci systémových projektů (IPN) → věcné záměry zákonů, paragrafová znění zákonů. Diskuse s relevantními partnery bude pokračovat.

K připomínkám obecně

- **Řada připomínek byla akceptována a bude promítnuta do BKTV:**

Akceptované připomínky: viz dokument „*Strukturované vypořádání připomínek k BKTV*“, včetně příloh (návrhy na znění vložených částí)

- **Připomínky byly nezdědká formulovány z pozic specifických zájmů – protichůdná doporučení**

Jedním z cílů BKTV bylo maximálně oslabit přímý vliv partikulárních zájmů různých typů škol a jiných zájmových skupin na formulaci reformních kroků a udržet tak vnitřní konzistenci reformy.

- **Dílčí připomínky:** budou postupně vypořádány, vypořádání bude zveřejněno na www.msmt.cz

Na co se soustřeďují připomínky

➤ Řízení:

- Navrhovaný model řízení otevírá pole pro přímé politické ovlivňování škol a ohrožuje tak jejich autonomii a akademické svobody (ČKR, RVŠ, UK)
- Navrhovaný model řízení otevírá cestu k přímé závislosti VŠ na zájmech podnikatelské sféry (ČKR, RVŠ, UK)

Reakce

BKTV otevírá prostor pro přímý politický vliv, omezuje autonomii a akademické svobody, otevírá cestu k přímé závislosti VŠ na zájmech podnikatelů

Nikoli, BKTV usiluje o:

- **Uplatnění modelu „shared governance“**, který již v EU převládá (zřetelnější vymezení kompetencí „akademické“ a „manažerské“ dimenze). Tento model výrazně **posiluje roli a pravomoci rektora** jako „manažera“, to se musí projevit v **posílení jeho odpovědnosti** vůči veřejnosti (stát) a dalším klíčovým klientům (zaměstnavatelé, studenti)
- **Vyšší autonomii v rozhodování o financích** (investice do normativu, školné, prvky kontraktového financování, apod.).
- **Akreditace oblasti vzdělávání místo studijního programu**, opuštění mechanismu reakreditací, ale důraz na sledování kvality (od „předpokladů“ k měření „výsledků“).

Reakce (pokračování)

- **Jmenování docentů a profesorů** (funkční místa) bude v působnosti školy.
- **Vnitřní uspořádání a struktura** bude v působnosti školy.
- Mezi státem (politikou) a správními radami bude **Rada pro terciární vzdělávání** se silným zastoupením vysoce respektovaných představitelů akademické obce – role RTV je popsána v příloze Strukturovaného vypořádání, tento orgán bude mimo jiné MŠMT navrhnout složení Správních rad
- „Zájmy podnikatelské sféry“ musí působit ve prospěch školy, míra jejich vlivu bude součástí strategického řízení (rektor + správní rada). Předpokládá se, že zájmy podniků (zaměstnavatelů) se budou realizovat dominantně prostřednictvím poptávky uchazečů

Na co se soustřeďují připomínky

Financování:

- BKTV dostatečně nereflektuje podfinancování VŠ zejména z veřejných zdrojů (ČKR, RVŠ, UK)
- Odložené školné vytvoří finanční bariéru a neúnosné dluhové zatížení absolventů (RVŠ)
- Školné povede ke krácení příspěvků z veřejných zdrojů (ČKR)
- Poskytování příspěvku soukromým vysokým školám znevýhodní veřejné vysoké školy (akceptovatelné pouze za předpokladu navýšení celkových prostředků na VVŠ nebo zavedení školného na VVŠ)

Reakce

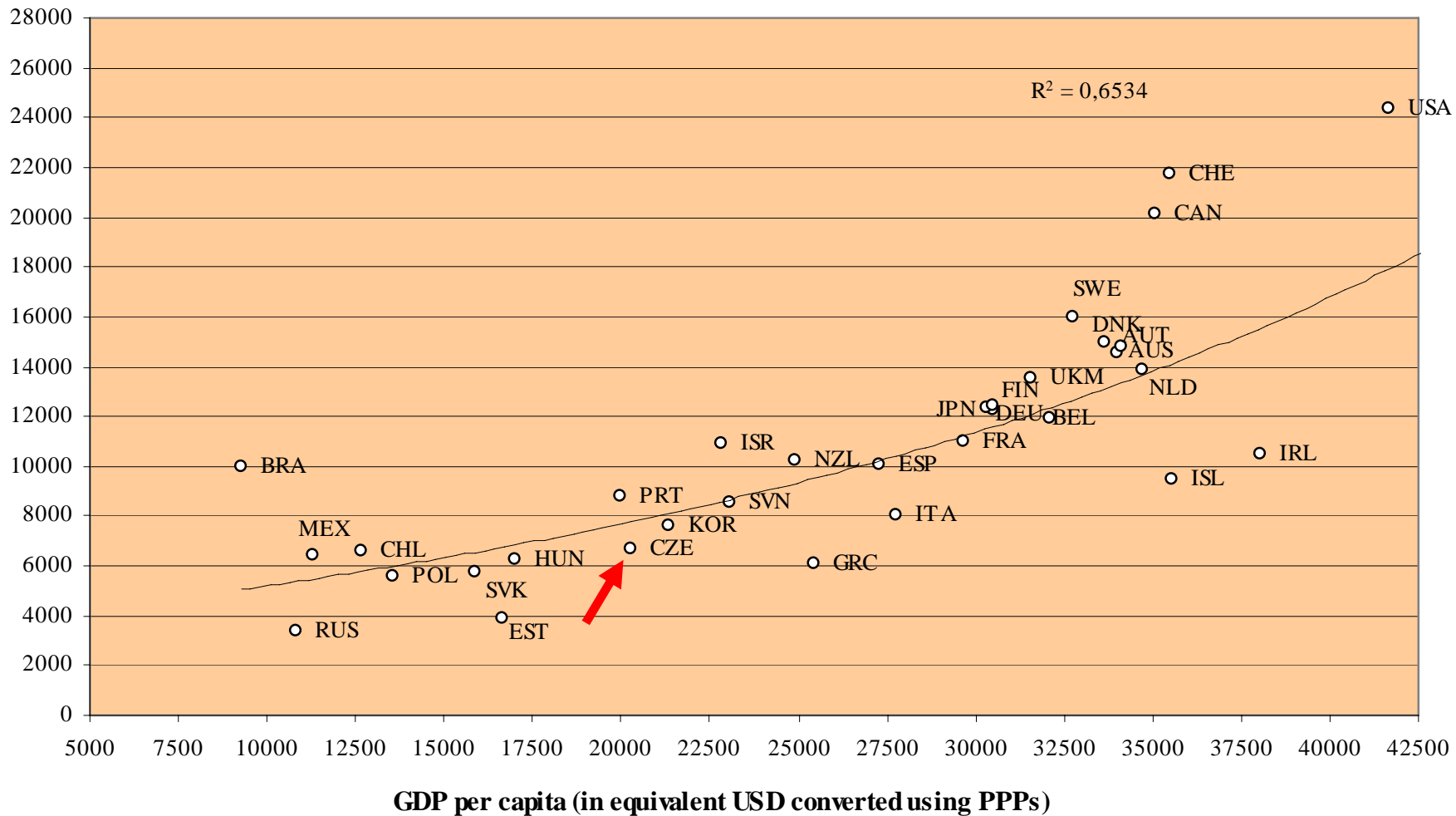
BKTV dostatečně nereflektuje podfinancování VŠ zejména z veřejných zdrojů

Nikoli, BKTV :

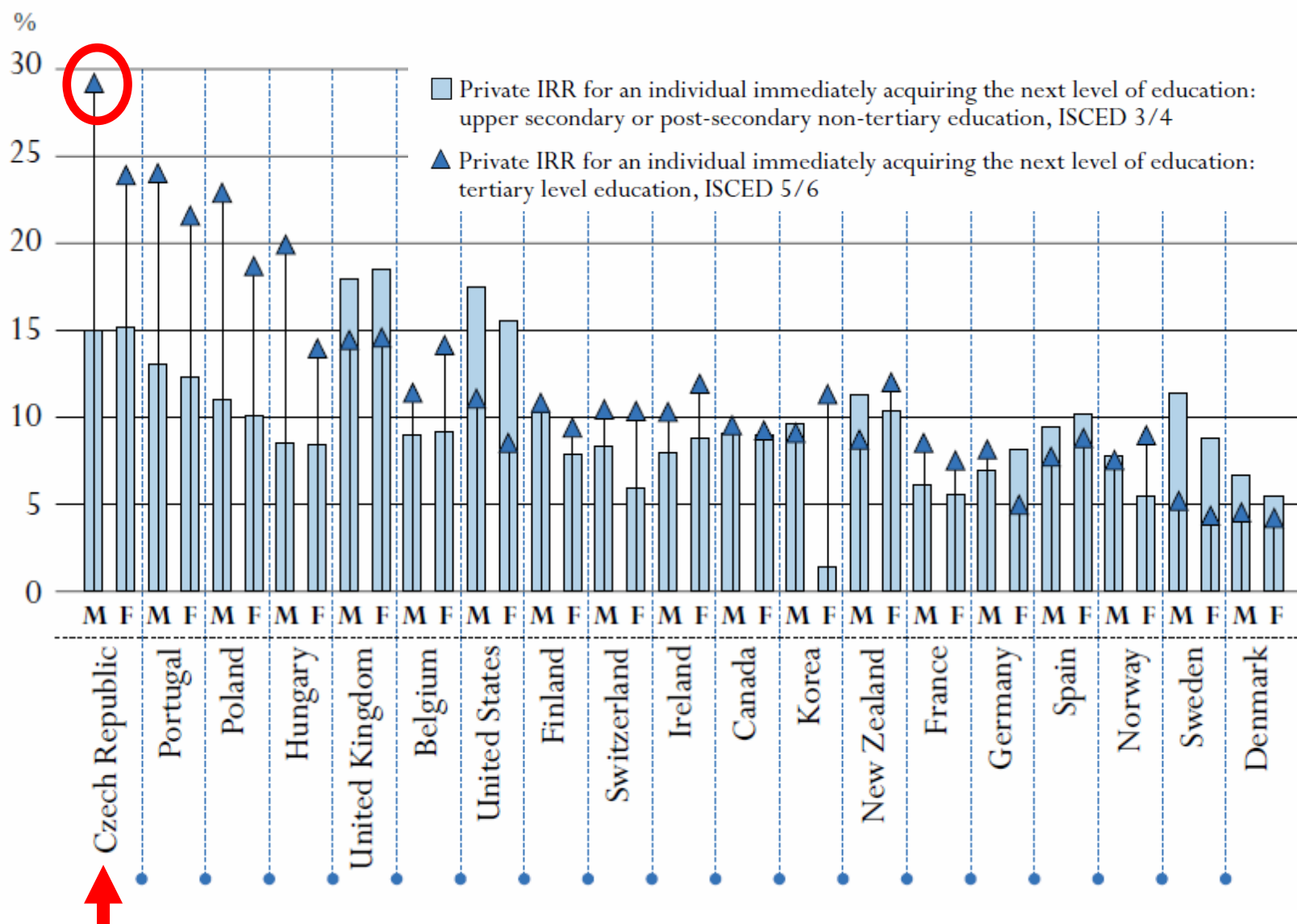
- **Konstatuje**, že výdaje na TV (zejména přepočtené na jednoho studenta) jsou pod průměrem OECD
- **Souhlasí**, že růst rozpočtů VŠ z veřejných i soukromých zdrojů je nutnou podmínkou naplnění jejich poslání (v soukromých výdajích ale zaostáváme více než ve veřejných)
- **Současně ale upozorňuje, že:**
 - **z dlouhodobého hlediska** veřejné výdaje na studenta (přepočtené na paritu kupní síly) korespondují s HDP na hlavu (tj. s dosaženou produktivitou práce)
 - **individuální relativní návratnost VŠ vzdělání** je u nás nejvyšší v OECD (29 %)
 - **I tyto skutečnosti je třeba brát při tvorbě nového systému financování v úvahu**

Výdaje na jednoho studenta a HDP na hlavu

Expenditure per student (in equivalent USD converted using PPPs)

Individuální návratnost VŠ vzdělání

Reakce

Odložené školné vytvoří finanční bariéru a neúnosné dluhové zatížení absolventů, školné povede ke krácení příspěvků z veřejných zdrojů, poskytování příspěvku SVŠ znevýhodní VVŠ

- Individuální návratnost VŠ vzdělání je u nás nejvyšší v OECD. **V krátkodobé perspektivě** dluhové zatížení nepřevýší příjmový bonus absolventa VŠ proti SŠ (práh a kontingenční spáčení). **V dlouhodobé perspektivě** příjmy absolventa VŠ vysoce převyšují příjmy absolventa SŠ; riziko neúnosného dluhového zatížení výrazně snižuje kontingenční systém splácení;
- Jedním z principů reformy je závazek, že **školné nepovede ke krácení příspěvků z veřejných zdrojů**, garance plnění tohoto závazku může dát jen politická reprezentace;
- Příspěvky studentům SVŠ na úrovni základního normativu nelze zavést dříve, než školné na VVŠ.

Na co se soustřeďují připomínky

- **Diverzifikace a „kategorizace“:**
- Z návrhu na rozčlenění VŠ do tří typů (výzkumné, vzdělávací, profesně orientované) není jasné na základě jakých kritérií budou VŠ do jednotlivých typů zařazeny;
- Navrhovaný systém tří kategorií je příliš bipolární, střed tohoto systému („vzdělávací VŠ“) není dostatečně popsán
- Vzdělávací činnost VŠ „neuživí“, většina VŠ proto musí provozovat VaV jako „doplňující“ zdroj příjmů (ČKR)

Reakce

Pro kategorizaci škol nejsou určena jasná kritéria, systém je příliš bipolární, všechny školy potřebují VaV jako doplňkový zdroj financování

- „Kategorizace škol“ bude **výsledkem řady procesů** (financování, řízení, akreditace), nikoli úředním aktem
- **První podmínkou je realizace reformy VaVaI** (koncentrace prostředků na VaV směrem k excelentním výsledkům) – tato reforma již probíhá (novela zákona 130/2002 o podpoře výzkumu je v PSP, nový systém hodnocení schválen), první efekty v roce 2010
- **Další podmínkou je posílení váhy výsledků vzdělávání** ve financování VŠ (tj. absolventi a jejich uplatnitelnost) – formální podmínky vytvoří Akreditační komise (nové pojetí, nová role), finanční podmínky pro „vzdělávací“ a „profesní“ vysoké školy vytvoří školné (až bude zavedeno)

Na co se soustřeďují připomínky

Transformace VOŠ :

- VOŠ, které se nerozhodnou transformovat na profesně orientované školy bakalářských studií, nebo neuspějí, by měly zůstat zachovány jako alternativní typy terciárního vzdělávání (AVOŠ);
- Zavedení a rozšíření nabídky profesních bakalářských programů (zejména v důsledku transformace VOŠ) může vést k rušení středních odborných škol (ČKR)

Reakce

VOŠ, které neprojdou transformací mají zůstat zachovány a plnit roli alternativního typu terciárního vzdělávání, zavedení a rozšíření profesně orientovaných bakalářských programů (a institucí povede k rušení středních odborných škol)

- Šlo by fakticky o **zachování současného stavu** a prolongaci nejasného postavení VOŠ. Cílem je dosáhnout jednotnosti a přehlednosti systému terciárního vzdělávání.
- Není důvod předpokládat, že vznik institucí poskytujících profesně orientované bakalářské vzdělání povede k zrušení většiny SOŠ. Není ale vyloučeno, že **některé SOŠ budou zanikat nebo se transformovat na jiný typ střední školy v souladu s růstem poptávky po školách poskytujících vzdělání posílené o všeobecnou složku** (lycea). Jde o trend spojený s růstem podílu populace aspirující na studium na terciární úrovni vyžadující lepší přípravu v programech poskytujících všeobecné vzdělávání.

Na co se soustřeďují připomínky

➤ **Finanční pomoc studentům:**

- Základní studijní grant je vítán, ale jeho proměna na půjčku v případě neplnění studijních povinností mění tuto finanční pomoc v rizikový faktor (SK RVŠ)
- Přínos navrhovaných univerzálních studijních grantů a stipendií spravovaných nově zřizovanou zvláštní institucí a zrušení všech dosavadních podpor a sociálních dávek je nanejvýš diskutabilní (UK)

Reakce

Základní studijní grant je vítán, nikoli však jeho transformace v půjčku v případě neplnění studijních povinností; přínos navrhovaných univerzálních studijních grantů a stipendií je nanejvýš diskutabilní ...

- Základní studijní grant je určen na podporu těch, kteří řádně **studují**, nikoli těch, kteří si studium bez **vážných důvodů prodlužují**. **V půjčku bude grant transformován postupně, nikoli „skokově“** – viz Strukturované vypořádání;
- Jednoznačně **pozitivní efekt převedení nepřímých podpor na přímé byl prokázán** analýzou systémů, které touto transformací prošly: tyto systémy TV se pro nízkopříjmové skupiny studentů otevřely mnohem více než náš současný systém. Odkaz na evidenci je ve „Strukturovaném vypořádání“.

Na co se soustřeďují připomínky

➤ Další závažné připomínky:

- BKTV se příliš soustřeďuje na úlohu VŠ v tvorbě a transferu inovací a na vazby k podnikatelské sféře (RVŠ, UK)
- BKTV se dostatečně nezabývá problematikou kvality
- Svěřit habilitační a profesorská řízení školám a umožnit obsazování míst docentů a profesorů odborníkům z praxe povede k inflaci titulů, které tak ztratí smysl (ČKR, UK)
- Nerovnost šancí vzniká již na úrovni základního a středního vzdělávání (ČKR, RVŠ, UK)

Reakce

BKTV se příliš soustřeďuje na úlohu VŠ v tvorbě a transferu inovací a na vazby k podnikatelské sféře, BKTV se dostatečně nezabývá problematikou kvality

- BKTV se soustřeďuje na oblasti, kde existuje ve srovnání se světem z hlediska efektivity fungování systému největší deficit, transfer inovací mezi VŠ a aplikační sférou je ve všech ročenkách konkurenceschopnosti zmiňován jako jeden z největších problémů ČR
- **Otázka kvality je předmětem zvláštního projektu IPn**, nicméně tým BKTV zvažuje zařazení kapitoly na toto téma (viz „Strukturované vypořádání“).

Reakce

Svěřit habilitační a profesorská řízení školám a umožnit obsazování míst docentů a profesorů odborníkům z praxe povede k inflaci titulů, které tak ztratí smysl

- VŠ budou hodnoceny více podle „výstupů“ než „vstupů“, školy, které vyprodukují mnoho špatných docentů a profesorů ničeho nedosáhnou (snad jen zvýšených nároků na mzdy);
- Profesori jako **funkční místa** (nikoli jako titul na doživotí) je ve světě běžná věc;
- Komplexní reforma k inflaci titulů nepovede, polovičatá reforma a současný stav nepochybně již inflaci titulů indikuje

Reakce

Nerovnost šancí vzniká již na úrovni základního a středního vzdělávání

- **Souhlas, původní verze** BKTV se v poslední kapitole zabývala podmínkami pro úspěch reformy TV na nižších stupních:
 - odstranění časně selekce dětí do různých typů vzdělávacích drah
 - posílení všeobecné složky vzdělávání na všech typech škol
 - postupné směřování k modelu „univerzálního“ středního vzdělávání s odbornými specializacemi uvnitř škol (high school, lyceum)
- **Tato kapitola byla na návrh PV MŠMT z BKTV odstraněna, přepracovaná verze této kapitoly bude do BKTV zařazena** (návrh znění této kapitoly je v příloze „Strukturovaného vypořádání“).

**OECD „Going for Growth“ 2009
Doporučení pro ČR**

Návrhy obsažené v BKTV jsou zcela kompatibilní nejen s doporučeními expertů na vzdělávací politiku (Country note) a s doporučeními Výboru pro ekonomickou politiku OECD (Going for Growth 2009).

Děkuji za pozornost